

Usporedba strategija roditeljskog odgoja u digitalnom okruženju: Sustavni pregled literature

Banić, Leonarda

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:362165>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-27**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet informatike u Puli

LEONARDA BANIĆ

**USPOREDBA STRATEGIJA RODITELJSKOG ODGOJA U
DIGITALNOM OKRUŽENJU: SUSTAVNI PREGLED LITERATURE
ZAVRŠNI RAD**

Pula, rujan, 2023. godine

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet informatike u Puli

LEONARDA BANIĆ

**USPOREDBA STRATEGIJA RODITELJSKOG ODGOJA U
DIGITALNOM OKRUŽENJU: SUSTAVNI PREGLED LITERATURE
ZAVRŠNI RAD**

JMBAG: 0303098570, redovan student

Studijski smjer: Informatika

Kolegij: Interakcija čovjeka i računala

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Informacijske i komunikacijske znanosti

Znanstvena grana: Informacijski sustavi i informatologija

Mentor: izv. prof. dr. sc. Tihomir Orehovački

Pula, rujan, 2023. godine

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Značaj istraživanja i istraživačka pitanja	3
2. MATERIJALI I METODE	5
2.1. Protokol pretraživanja	5
2.2. Kriteriji za uključivanje i isključivanje	6
2.3. Postupak selekcije radova	6
2.4. Pregled izvora publikacija	8
2.5. Raznoliki istraživački pristupi i distribucija pregledanih istraživanja	11
2.6. Distribucija istraživačkih radova prema godini objave	11
3. TEORIJSKA OSNOVA: ISTRAŽIVANJE DIGITALNOG RODITELJSTVA	13
3.1. Trendovi digitalnog roditeljstva	13
3.2. Razumijevanje strategija roditeljske medijacije	13
3.3. Promjene roditeljskih pristupa	15
3.4. Razumijevanje „free-range roditeljstva“	16
3.5. Različite perspektive digitalnog nadziranja	17
4. REZULTATI SUSTAVNOG PREGLEDA LITERATURE	19
4.1. (P1) Koji su trenutno vodeći trendovi u roditeljskoj medijaciji digitalnih medija?	19
4.2. (P2) Koji Internet sadržaj roditelji proaktivno brane svojoj djeci?	20
4.3. (P3) Koja pravila i zabrane roditelji uspostavljaju svojoj djeci pri korištenju Interneta?	21
4.4. (P4) Jesu li djeca sve više izložena neprikladnom Internet sadržaju i kako se roditelji nose s tim izazovom?	22

4.5. (P5) U kojoj mjeri računalna pismenost roditelja utječe na Internet sigurnost njihove djece?	23
5. RASPRAVA	25
5.1. Istraživanje kulturnih varijacija roditeljske medijacije	26
5.2. Istraživanje dugoročnih učinaka roditeljske medijacije na razvoj djece ..	26
5.3. Istraživanje uloge utjecaja vršnjaka u digitalnom odgoju	27
5.4. Proučavanje roditeljske medijacije u različitim dobnim skupinama	27
5.5. Psihološki utjecaja roditeljske medijacije	28
5.6. Kolektivni pristupi digitalnom odgoju	28
5.7. Sažetak rasprave	29
6. ZAKLJUČAK	32

1. UVOD

Tijekom posljednja tri desetljeća, internet je postao neizostavan dio svakodnevnog života brojnih pojedinaca. Procjenjuje se da je internet u 2022. godini imao 5,3 milijarde korisnika, što čini oko 63 posto globalnog stanovništva. To predstavlja značajan rast od 2019. godine, s otprilike 1,1 milijardom ljudi koji su se pridružili tijekom tog vremena ("ITU - Statistics", 2022). S oko 63 posto svjetskog stanovništva koje koristi internet u 2022. godini, moguće je da bi se taj postotak do 2025. mogao povećati na 75 posto. To bi rezultiralo približno 6,5 milijardi korisnika interneta diljem svijeta.

Kako se nove generacije sve ranije pridružuju online svijetu, digitalno roditeljstvo postaje sve važnija tema. Nakon uspona komercijalne televizije u Sjedinjenim Američkim Državama početkom 50-ih godina prošlog stoljeća, izražene su zabrinutosti i strepnje zbog njenog negativnog utjecaja na djecu (Bybee, Robinson & Turow, 1982). Međutim, u suvremenim vremenima, pozornost se prebacila s televizije na internet i širi digitalni svijet, time privlačeći pozornost na potencijalne rizike i izazove. U današnje vrijeme, djeca značajan dio svog vremena posvećuju online aktivnostima, bile one u obrazovne ili rekreacijske svrhe (Quayyum, Cruzes & Jaccheri, 2021). Zbog svoje mlade dobi, djeca se suočavaju s izazovima u razumijevanju prilika i rizika povezanih s korištenjem interneta i digitalnih platformi. S obzirom da se njihovi životi sve više digitalno dokumentiraju, postoji zabrinutost zbog potencijalnih dugoročnih posljedica na njihovu privatnost i buduću sigurnost (Hourcade, 2015). Među svim korisnicima interneta, djeca se izdvajaju kao posebno ranjiva demografska skupina, podložna širokom spektru potencijalnih opasnosti koje se mogu manifestirati u online okruženju. U svojem istraživanju Finkelhor et al. (2021), analizom relevantnih članaka iz Google Scholar-a, identificirali su uobičajene probleme na internetu koji najviše utječu na mlade. To uključuje cyberbullying, online seksualno iskorištavanje, slanje eksplicitnog sadržaja, online prijevare, hakiranje i krađu identiteta, promociju samoubojstava i samoozljeđivanja te pretjeranu uporabu interneta ili ovisnost. Sukladno tome, važno je istaknuti ključnu ulogu koju roditelji nose u osiguravanju sigurne internet okoline za svoju djecu. Roditelji bi trebali biti sposobni prepoznati navedene prijetnje te poduzeti odgovarajuće korake kako bi zaštitili svoju

djecu od potencijalnih opasnosti. Razumijevanjem opsega i prirode tih rizika, roditelji se mogu bolje pripremiti za zaštitu djece online. Trenutna istraživanja pokazuju da se većina internetskih aktivnosti odvija unutar kućnog okruženja. Značajan postotak osnovnoškolaca (81%) sudjeluje u online aktivnostima unutar svojih domova (Sonnenschein et. al, 2021). Ovaj trend dodatno je pojačan uslijed pandemije COVID-19, pri čemu roditelji bilježe primjetan porast u korištenju digitalnih uređaja i angažmanu svoje djece na internetu (Sonnenschein & Stites, 2021). Nadalje, 94,6% djece u Europi sada ima pristup internetu iz udobnosti vlastitog doma (Ayllón, Holmarsdottir & Lado, 2023). To naglašava ključnu ulogu roditelja u pružanju učinkovitih i uravnoteženih smjernica o korištenju interneta, osiguravajući da djeca iskoriste prednosti digitalnog svijeta uz minimiziranje potencijalnih rizika (Good & Fang, 2015). Kako online prijetnje nastavljaju rasti, postaje sve važnije da roditelji koriste postojeće pristupe te istražuju nove načine za zaštitu online prisutnosti svoje djece. U istraživanju koje su proveli Matin Chandrima et al. (2020), naglašena je učinkovitost roditeljske medijacije u smanjenju problematične uporabe interneta kod djece. Warren (2001) definira roditeljsku medijaciju kao bilo koju metodu koju roditelji koriste za reguliranje, nadzor ili razumijevanje sadržaja s kojim se njihova djeca susreću na internetu. U području roditeljske medijacije također su se pojavili određeni trendovi. Europsko istraživanje (Chaudron, Di Gioia & Gemmo, 2017) koje je obuhvatilo 18 zemalja otkrilo je da najčešća restriktivna mjera u roditeljskom posredovanju uključuje ograničavanje dnevnog vremena pred ekranom na otprilike 30 minuta. Druga uobičajena restrikcija odnosi se na sprječavanje pristupa nasilnim sadržajima, osobito u videoigrama. S druge strane, najčešća omogućavajuća mjera uključuje roditelje koji biraju edukativne igre i aplikacije za svoju djecu te potiču njihovu uporabu. Ponekad roditelji aktivno koriste te resurse zajedno sa svojom djecom. Iako je većina roditelja upoznata s praksama roditeljske medijacije, neki ih odlučuju ne provoditi. Posljednjih godina, koncept "free-range" roditeljstva stekao je znatnu popularnost kao poseban pristup odgoju. "Free-range" roditeljstvo potiče djecu na razvijanje samostalnosti i preuzimanje promišljenih rizika, primjerenih njihovoj dobi, uz zadržavanje određenog stupnja roditeljskog nadzora (Skenazy, 2009). Cilj ovog istraživanja je istražiti učestalost praksi roditeljske medijacije među roditeljima, zajedno s njihovim stavovima i iskustvima o odgoju djece u digitalnom okruženju. Dodatno, istraživanje teži dublje razumjeti

perspektive roditelja o važnosti interneta u životima njihove djece, njegovom utjecaju na njihovo mentalno zdravlje, ponašanje i izloženost online nasilju i neprikladnim sadržajima.

1.1. Značaj istraživanja i istraživačka pitanja

Dok su prethodna istraživanja dotakla različite aspekte digitalnog roditeljstva, ovo istraživanje sveobuhvatno pristupa ispitivanju suvremenih trendova i praksa roditeljske medijacije. Adresiranjem specifičnih istraživačkih pitanja, istraživanje ima za cilj otkriti kako roditelji prilagođavaju svoje strategije, koje vrste sadržaja ograničavaju, koje pravila uspostavljaju, kakvim potencijalnim rizicima su djeca izložena te utjecaj digitalne pismenosti roditelja na osiguravanje online sigurnosti njihove djece.

Istraživačka pitanja koja vode ovo istraživanje su sljedeća:

- (P1) Koji su trenutno vodeći trendovi u roditeljskoj medijaciji digitalnih medija?

Ovo pitanje ima za cilj razotkriti promjenjive obrasce roditeljskog uključivanja, uzimajući u obzir čimbenike poput aktivne medijacije, restriktivnih praksi i strategija zajedničke uporabe.

- (P2) Koji Internet sadržaj roditelji proaktivno brane svojoj djeci?

U doba obilja digitalnog sadržaja, ovo pitanje ima za cilj razumjeti specifične žanrove, aplikacije, emisije i igre koje roditelji biraju ograničiti zbog brige o privatnosti i sigurnosti.

- (P3) Koja pravila i zabrane roditelji uspostavljaju svojoj djeci pri korištenju Interneta?

Istraživanjem regulacija koje roditelji nameću u vezi s trajanjem, vremenom korištenja, pristupom sadržaju i nadzorom, ovo pitanje ulazi u strategije koje roditelji primjenjuju kako bi osigurali sigurno i uravnoteženo digitalno iskustvo.

- (P4) Jesu li djeca sve više izložena neprikladnom Internet sadržaju i kako se roditelji nose s tim izazovom?

Ovo pitanje adresira potencijalnu ranjivost djece na štetan online sadržaj i istražuje načine na koje roditelji primjenjuju strategije medijacije kako bi ublažili rizike i zaštitili dobrobit svoje djece.

- (P5) U kojoj mjeri računalna pismenost roditelja utječe na Internet sigurnost njihove djece?

Ovo pitanje istražuje odnos između digitalnih vještina roditelja i njihove sposobnosti da učinkovito vode i nadziru online aktivnosti svoje djece, naglašavajući važnost roditelja u stvaranju sigurnog online okruženja.

Adresirajući ova istraživačka pitanja, ovo istraživanje pridonosi dubljem razumijevanju razvijajućeg svijeta digitalnog roditeljstva, nudeći uvide koji mogu informirati praktičare i istraživače u promicanju odgovorne i sigurne internetske uporabe među djecom. Analizirajući trenutne trendove i prakse, ovo istraživanje ima za cilj pružiti korisno usmjerenje roditeljima i edukatorima koji nastoje navigirati složenim digitalnim svijetom i stvarati sigurnije online okruženje za sljedeću generaciju.

2. MATERIJALI I METODE

Metodologija koju su izložili Kitchenham i Charters (2007) široko je priznata zbog svog temeljitog i pouzdanog pristupa provođenju sustavnih pregleda literature (SLR) u različitim disciplinama (Asadi, Hussin, Dahlan, 2017; Elaish et al., 2019; Elaish et al, 2017). Ovo je istraživanje provedeno prema njihovim smjernicama kako bi se osigurao precizan, jasan i transparentan pregled literature. Te smjernice obuhvaćaju niz različitih zadataka, uključujući formuliranje istraživačkih pitanja, uspostavljanje protokola pretraživanja, definiranje kriterija za uključivanje i isključivanje, izradu strategije pretraživanja, odabir radova, provođenje ekstrakcije i sinteze podataka te na kraju predstavljanje i izvještavanje o nalazima (Balaid et al., 2016). Ovaj pregled također je proveden u skladu sa smjernicama za izvještavanje o sustavnim pregledima i meta-analizama (PRISMA) (Page et al., 2021). Sljedeće svih ovih koraka ključno je za smanjenje potencijalnih pristranosti istraživača. U sljedećim pododjeljcima opisat ćemo i prikazati kako smo primijenili spomenutu metodologiju i smjernice u skladu s našim istraživanjem.

2.1. Protokol pretraživanja

Ovaj pregled literature obuhvatio je članke, poglavlja i izvješća objavljena u raznim izvorima, uključujući časopise, knjige i zbornik radova s konferencija, bez vremenskog ograničenja. Cilj je bio sustavno prikupiti relevantna istraživanja, omogućujući sveobuhvatnu klasifikaciju i analizu kanala, metoda, modela i instrumenata za područja koja prethodna istraživanja možda nisu u potpunosti istražila. Da bismo to postigli, pretražili smo razne baze podataka koristeći sljedeći upit: ("digitalno roditeljstvo" ILI "internetsko roditeljstvo" ILI "roditeljstvo na internetu") I (dijete ILI djetinjstvo ILI djeca) I (internet ILI web ILI cyber).

2.2. Kriteriji za uključivanje i isključivanje

U ovome pregledu literature provedeno je pretraživanje različitih baza podataka, uključujući Google Scholar, Web of Science, IEEE Xplore, Scopus, ACM Digital Library, Elsevier ScienceDirect, Emerald Insight, MDPI, SAGE Journals, SpringerLink i Taylor & Francis Online. Važno je istaknuti da su radovi, kako bi bili uključeni u ovo istraživanje, morali ispunjavati sve navedene kriterije za uključivanje. Isto tako nisu smjeli udovoljavati niti jednom od kriterija za isključivanje. Članak je smatran prikladnim ako je bio potpun, napisan na engleskom jeziku i usklađen s tematskim fokusom našeg istraživanja. S druge strane, članci koji su bili nepotpuni, nedostupni ili napisani na drugom stranom jeziku bili su isključeni iz razmatranja.

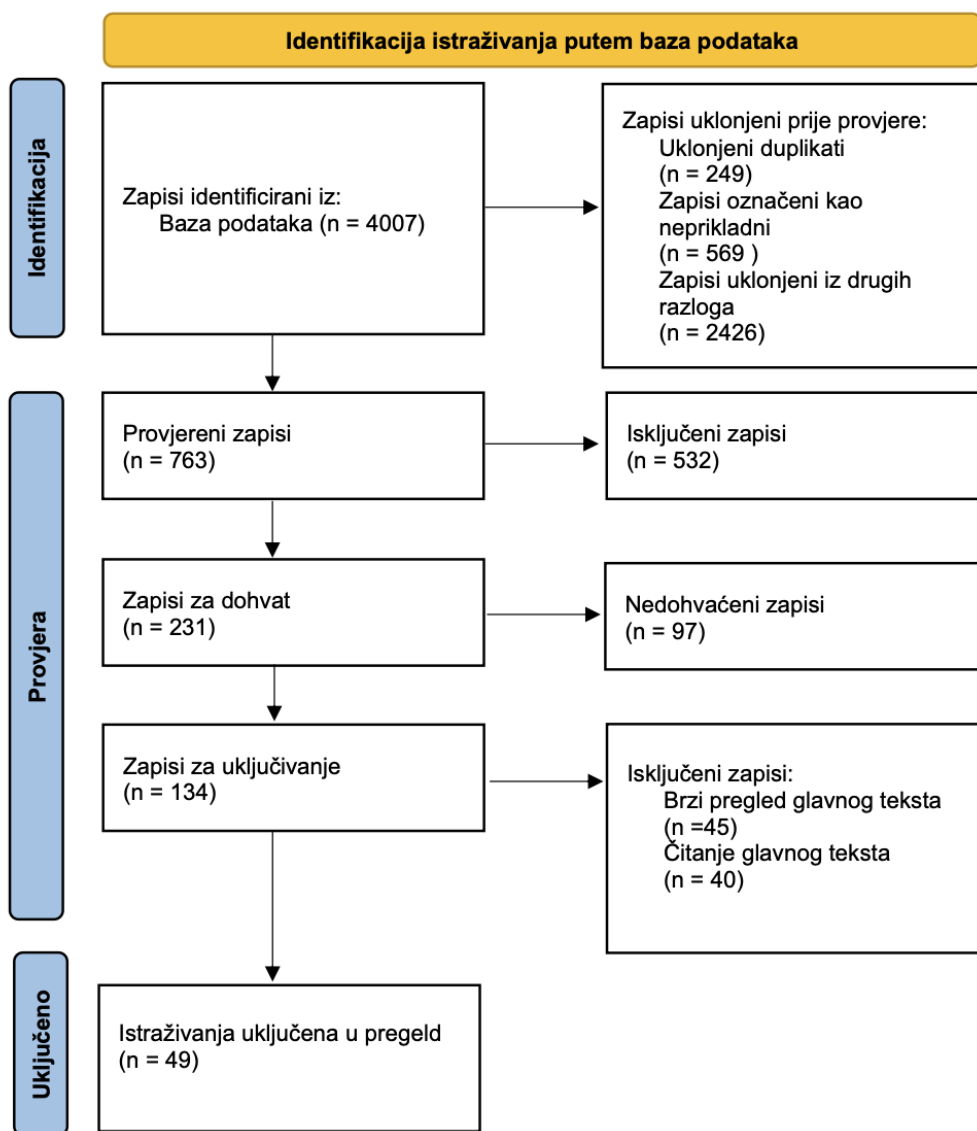
Tablica 2.1. Istraživački radovi prvobitno pronađeni u svakoj bazi podataka i konačni broj koji je podvrgnut analizi.

Baza podataka	Prvobitno pronađeno	Analizirano
Google Scholar	2930	27
Elsevier ScienceDirect	443	7
SpringerLink	274	5
Web of Science	137	4
SAGE Journals	47	2
Taylor & Francis Online	46	1
Scopus	43	1
Emerald Insight	39	1
IEEE Xplore	20	1
ACM Digital Library	16	0
MDPI	12	0

2.3. Postupak selekcije radova

Formuliranjem „search string-a“ i pretraživanjem 13 različitih baza podataka, generirano je ukupno 4007 rezultata. U sljedećoj fazi pročišćavanja rezultata, 3244 unosa su isključena pregledom naslova članaka. Ovaj proces rezultirao je zadržavanjem 763 potencijalna rezultata. Daljnje pročišćavanje nastavljeno je preliminarnim pregledom sažetaka, što je dovelo do isključenja 532 zapisa i zadržavanja 231 valjanog rezultata.

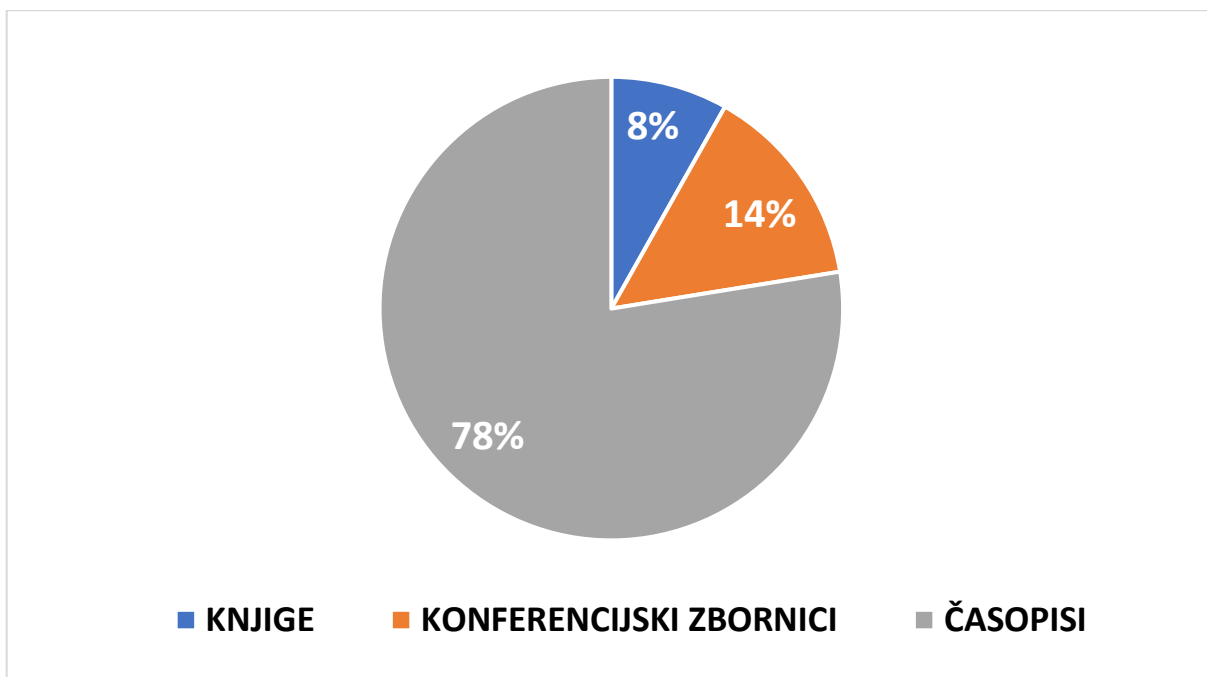
Nakon toga, detaljniji pregled sadržaja rezultirao je eliminacijom 97 unosa, što je dovelo do preostalih 134 ishoda. Četvrta faza pročišćavanja uključivala je temeljito ispitivanje sadržaja, što je dovelo do isključenja 45 članaka koji nisu bili dovoljno relevantni za temu istraživanja. Na kraju, izvršena je konačna eliminacija 40 članaka koji nisu pružili odgovore na istraživačka pitanja. Protokol pregleda prikazan je na Slici 2.1.

Slika 2.1. Protokol pretraživanja.

2.4. Pregled izvora publikacija

Kao što je prikazano na Slici 2.2., većina odabranih istraživanja objavljena je u uglednim časopisima i priznatim konferencijskim zbornicima. Samim time povećavana je i vjerodostojnost te značaj ovog sustavnog pregleda literature. Slika 2.2. pokazuje kako je većina odabranih istraživanja, 78% (38 radova), preuzeta iz znanstvenih časopisa, zatim 14% (7 radova) iz konferencijskih zbornika, dok su preostalih 8% (4 rada) bili poglavlja iz knjiga.

Slika 2.2. Raspodjela istraživanja temeljem izvora objave.

Sukladno prethodno navedenim informacijama, među 49 korištenih referenci, njih 78% (38 radova), preuzeto je iz znanstvenih časopisa, zatim 14% (7 radova) iz konferencijskih zbornika te 8% (4 rada) iz poglavlja iz knjiga. Najveća koncentracija publikacija u jednom izvoru nije premašila dva rada. Što se tiče časopisa, značajno je spomenuti "Computers in Human Behavior", "Contemporary Family Therapy", "Heliyon" i "Pediatrics". Većina izvješća potječe prvenstveno iz "Pew Research Center" i "The London School of Economics and Political Science". Navedeno je prikazano u tablici 2.2.

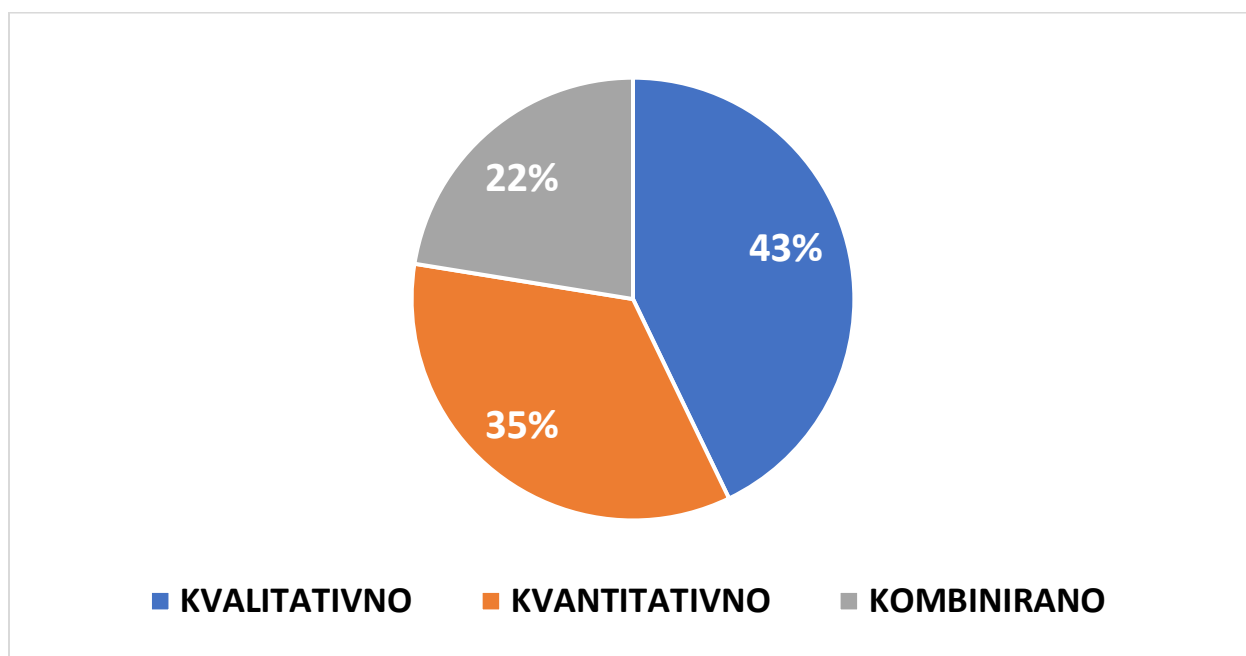
Tablica 2.2. Raspodjela pregledanih istraživačkih radova po izvorima.

Izvor	Broj radova
Computers in Human Behavior	2
Contemporary Family Therapy	2
Heliyon	2
Pediatrics	2
Pew Research Center	2
The London School of Economics and Political Science	2
Australian Research Council Centre of Excellence for the Digital Child and Edith Cowan University	1
British Educational Research Journal	1
British Journal of Educational Technology	1
Center on Media and Human Development, School of Communication, Northwestern University	1
Children & Society	1
Chinese Research Perspectives Online	1
Clinical Child and Family Psychology Review	1
Communication Research	1
Communication Theory	1
Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking	1
Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace	1
Digital Generations: Children, Young People, and New Media	1
Education and Information Technologies	1
Educational Psychologist	1
Frontiers in Psychology	1
Information, Communication & Society	1
International Journal of Drug Policy	1

International Journal of Emerging Technologies in Learning	1
Journal of Adolescence	1
Journal of Adolescent Health	1
Journal of Broadcasting & Electronic Media	1
Journal of Children and Media	1
Journal of Children and Media	1
Journal of Computer and Education Research	1
Journal of Educational, Health and Community Psychology	1
Journal of Family Psychology	1
Journal of the Association for Information Science and Technology	1
Learning Media and Technology	1
Media Psychology	1
National Center for Missing and Exploited Children	1
Parenting - Studies by an Ecocultural and Transactional Perspective	1
Psychiatric Quarterly	1
Psychological Bulletin	1
Psychology Research and Behavior Management	1
Science and Humanities Journal	1
Social Media: Opportunities & Challenges	1
The International Encyclopedia of Communication	1

2.5. Raznoliki istraživački pristupi i distribucija pregledanih istraživanja

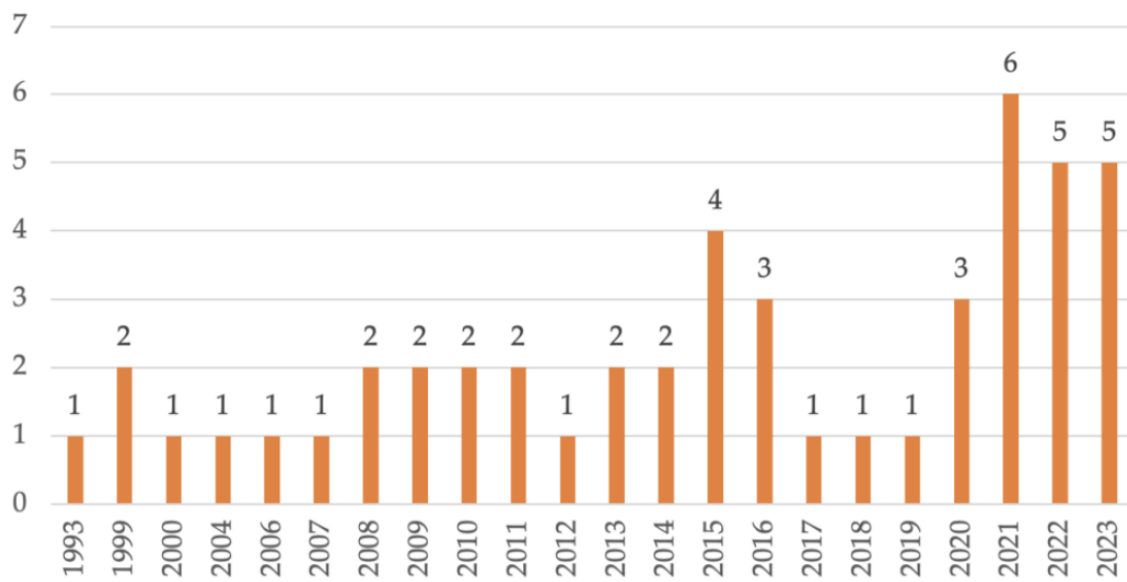
Iz ukupnog broja pregledanih istraživanja, 17 je bilo kvantitativne prirode, 21 se temeljilo na kvalitativnim metodama, dok je 11 kombiniralo oba pristupa. Ovi podaci ukazuju na to da od ukupno 49 istraživanja, kvantitativna istraživanja čine 35%, istraživanja temeljena na kvalitativnim metodama čine 43%, dok 22% istraživanja kombinira obje metode. Ovi rezultati jasno su prikazani na Slici 2.3.

Slika 2.3. Raspodjela istraživanja prema kategorijama.

2.6. Distribucija istraživačkih radova prema godini objave

Raspodjela znanstvenih radova prema godini objavljivanja prikazana je na slici 2.4. Grafikon ukazuje na značajnu koncentraciju odabranih radova u 2021. godini, nakon čega slijede 2022. i 2023. godina. Očito je da je znatan dio odabranih radova objavljen u posljednjem desetljeću, uz nekoliko radova koji izlaze izvan tog vremenskog okvira.

Slika 2.4. Raspodjela istraživanja prema godini objavljivanja.

3. TEORIJSKA OSNOVA: ISTRAŽIVANJE DIGITALNOG RODITELJSTVA

3.1. Trendovi digitalnog roditeljstva

Posljednjih je godina provedeno mnogo istraživanja usmjereno na temu digitalnog roditeljstva i izazova povezanih s odgojem djece u digitalnom dobu. Znanstvenici iz različitih disciplina istraživali su različite aspekte roditeljske medijacije, sigurnosti na internetu i utjecaja digitalnih tehnologija na razvoj djece. Jedan važan doprinos ovom kontinuiranom dijalogu je nedavni članak koji iznosi rezultate osmogodišnjeg istraživanja provedenog putem "EU Kids Online" ankete u 12 europskih zemalja (Kalmus et al., 2022). Istraživanje se posebno usredotočilo na djecu u dobi od 11 do 16 godina kako bi istražilo njihove poglede na strategije roditeljske medijacije i značajne promjene koje su primijećene od 2010. do 2018. godine. Analiza otkriva značajan porast usvajanja aktivnih praksi medijacije u nekoliko europskih zemalja. Nadalje, istraživanje ističe značajan porast udjela djece koja svakodnevno koriste internet, pri čemu su stope dosegle oko 90% ili više do 2018. godine u svim zemljama obuhvaćenima anketom. U sedam zemalja porast je bio posebno izražen, premašujući prosječno 20 postotnih bodova. Ovaj uzlazni trend osobito je uočljiv u kontekstu roditeljske medijacije vezane uz sigurnost na internetu, koja je doživjela najznačajniji rast među četiri analizirane medijske strategije. Sveukupno, istraživanje ukazuje na promjenu roditeljskih pristupa, koja se udaljava od isključivog nametanja pravila i ograničenja prema aktivnom usmjeravanju djece u korištenju interneta.

3.2. Razumijevanje strategija roditeljske medijacije

Roditeljska medijacija u upotrebi interneta kod djece obuhvaća metode koje roditelji primjenjuju kako bi pojačali koristi i smanjili rizike povezane s online aktivnostima. Među različitim teorijskim gledištima o roditeljskoj medijaciji, pristup socijalizacije postavlja roditeljske prakse unutar konteksta kulturne socijalizacije. Ova perspektiva naglašava važnost usklađivanja roditeljskih ciljeva socijalizacije s ciljevima drugih socijalnih čimbenika, uključujući internet (Padilla-Walker & Thompson, 2005). Strategije roditeljske medijacije na području korištenja interneta kod djece vođene su tehnikama i odgojnim praksama koje oblikuju roditeljske vrijednosti i stavovi. Te vrijednosti, ključne za učinkovit

odgoj, pod utjecajem su šire kulturne dimenzije društva, poput individualizma i kolektivizma (Schwartz et al., 2005). Rad Rode (2009) kategorizira pravila koja roditelji postavljaju u pet skupina: pravila koja eksplicitno daju prednost korištenju računala u odnosu na druge aktivnosti, pravila utemeljena na povjerenju, pravila osmišljena kako bi zaštitila računalo od potencijalnih prijetnji poput virusa ili pristupa sadržaju za odrasle, pravila koja ograničavaju određene aktivnosti koje se percipiraju kao rizične, i pravila koja zabranjuju aktivnosti koje se smatraju prijetnjama. Njezino istraživanje osvjetljava brojne prijetnje privatnosti i sigurnosti kojih djeca često nisu svjesna, dok se također bavi roditeljskim strategijama za rješavanje ili ublažavanje tih prijetnji. Iako roditelji koriste niz taktika kako bi zaštitili svoju djecu, a neka djeca izražavaju zabrinutost, istraživanja pokazuju da djeca i dalje ostaju ranjiva na širok spektar rizika. Njezino istraživanje, provedeno u 12 kućanstava, otkriva probleme poput krađe identiteta, uznemiravanja od strane nepoznatih osoba, nenamjernog otkrivanja osobnih podataka na internetu i zaobilaznja sigurnosnih softvera. Ovi nalazi naglašavaju hitnost daljnjih istraživanja kako bi se sveobuhvatno razumjeli i učinkovito rješavali ovi problemi. Nadalje, neophodno je prevladati prepreke u pristupu djeci kao informantima kako bi se dobili vrijedni uvidi u njihovo korištenje tehnologija. S obzirom na hitnu potrebu za istraživanjem privatnosti i sigurnosti djece, važno je da zajednica surađuje na uklanjanju birokratskih prepreka koje ugrožavaju sigurnost djece. Kako praksa roditeljske medijacije nastavlja rasti, istraživači su postavili pitanja o aspektima informacijsko-komunikacijske tehnologije (ICT) koje roditelji zabranjuju svojoj djeci te razloge iza takvih ograničenja. Istraživanje Gür i Türele (2022) pokazuje da roditelji općenito dopuštaju djeci korištenje ICT-a pod nadzorom, ali postaju oprezniji u situacijama kada djeca mogu dijeliti osobne informacije na internetu. Posljedično, nameću stroža ograničenja svojoj djeci. Ova tvrdnja podržana je njihovim nalazima, koji pokazuju da 31% roditelja prijavljuje da njihova djeca nemaju pristup društvenim mrežama, dok 42% odobrava korištenje društvenih mreža samo pod nadzorom. Također, većina roditelja dopušta svojoj djeci korištenje aplikacija za razmjenu poruka, ali pod pažljivim nadzorom. Rastuća primjena tehnika roditeljske medijacije ne bi trebala biti iznenađenje, s obzirom na nalaze istraživanja Álvareza et al. (2013), koji nedvosmisleno utvrđuju internet kao neizostavni i integralni dio svakodnevnog života djece. Prema njihovim nalazima, 60% korisnika u dobi između devet i šesnaest godina

svakodnevno pristupa internetu, dok 33% koristi internet tjedno. Međutim, internet ima dvojaku prirodu, nudeći obrazovne i korisne resurse uz neprimjeren sadržaj poput pornografije i cyber-nasilja. U istraživanju koje su proveli Yaman et al. (2019) otkriveno je kako rizici na internetu proizlaze iz različitih izvora, uključujući kategorije poput cyber-nasilja, internetskih prijevара i uznemiravanja na internetu. Djeca, zbog svoje ograničene tehnološke pismenosti i nedostatka svijesti o opasnostima na internetu, čine najranjiviju demografsku skupinu u ovom kontekstu. Podaci prikupljeni u istom istraživanju također su pokazali da djeca obično počinju koristiti internet u dobi od 10 godina.

3.3. Promjene roditeljskih pristupa

S obzirom na važnu ulogu koji roditelji nose u odgoju i usmjeravanju ponašanja svoje djece na internetu, razumno je očekivati da primjenjuju određene metode kako bi ih zaštitili od sadržaja koji smatraju prijetećim ili opasnim. Istraživanje Álvareza et al. (2013) sugerira da roditelji često oblikuju internetsko iskustvo svoje djece putem zabrane ili nadzora. Međutim, roditelji često nisu svjesni da njihova djeca mogu biti izložena neželjenim sadržajima na internetu. Stoga je ključno, posebno tijekom početnih faza korištenja interneta, da roditelji aktivno usmjeravaju svoju djecu i uključe se u zajedničke aktivnosti na internetu. Roditelji usvajaju različite pristupe kada je riječ o odgoju svoje djece u digitalnom svijetu. Neki primjeri uključuju autoritarni, autoritativni, popustljivi i ravnodušni stil roditeljstva na internetu (Valcke et al., 2010). Popustljivi stil odražava roditelje koji izbjegavaju sukobe i ne postavljaju eksplicitna ograničenja za korištenje interneta. Ravnodušni stil predstavlja roditelje koji minimalno sudjeluju u kontroli internetskih aktivnosti svoje djece i nemaju podržavajući ili restriktivni stav. S druge strane, roditelji koji primjenjuju autoritativni stil postavljaju jasna pravila, uključujući praktične mjere kao što su vremenska ograničenja za korištenje interneta. Na koncu, autoritarni stil uključuje roditelje koji postavljaju pravila i ograničenja bez objašnjavanja njihovih razloga, dok zanemaruju stavove i mišljenja djece o pitanjima vezanim uz internet. U istom istraživanju, autori zaključuju, pozivajući se na rad Aunole, Stattina i Nurmi (2000), da je popustljivi stil najčešće korišten, slijedi ga autoritativni stil, a naposljetku autoritarni stil. U recentnijem istraživanju Ozgüra (2016), rezultati pokazuju promjene u usvajanju različitih

stilova roditeljstva. Provedena anketa otkrila je da su 595 učenika opisali roditeljski stil korištenja interneta u svojoj obitelji kao ravnodušan, 395 ih je smatralo popustljivima, 282 djece je percipiralo roditeljski stil kao autoritativan, a 17 djece je navelo autoritarni stil. Stilovi roditeljstva također igraju značajnu ulogu u naporima roditelja da educiraju svoju djecu o internetu i povezani su s njihovim vlastitim iskustvom, stavovima i upotrebom interneta. Istraživanje Festl i Gniewosz (2019) istraživalo je utjecaj obrazovne pozadine roditelja na njihove prakse roditeljskog upravljanja internetom i obiteljsku dinamiku. To istraživanje potaknuto je prethodnim istraživanjem koje je pokazalo kako obrazovanje roditelja ima značajan utjecaj na njihovu razinu samopouzdanja u korištenju interneta, njihove percepcije i strategije medijacije (Gentile et al., 2012; Livingstone et al., 2015). Festl i Gniewosz (2019) pronašli su veću razinu percipiranog samopouzdanja roditelja iz obitelji s višim stupnjem obrazovanja. Ti rezultati također se usklađuju s nekim prethodno dobivenim rezultatima. Nadalje, Festl i Gniewosz (2019) otkrili su da razina obrazovanja majke značajno utječe na njezin stil roditeljstva na internetu, dok razina obrazovanja oca nije pokazala značajnu vezu. Prethodno navedeno istraživanje Gür i Türela (2022) također je otkrilo da roditelji koji nemaju računalo, nemaju pristup internetu kod kuće ili ne koriste tehnološke alate imaju negativnije stavove prema upotrebi IKT-a.

3.4. Razumijevanje „free-range roditeljstva“

Iako istraživanja pokazuju da roditelji općenito nastoje kontrolirati i nadzirati upotrebu medija svoje djece, ne usvajaju svi roditelji iste pristupe i razine roditeljske medijacije. Kao rezultat toga, dio roditelja odlučuje svojoj djeci pružiti veliku slobodu na internetu. Ovaj stil roditeljstva poznat je i kao „free-range roditeljstvo“. Koncept „free-range roditeljstva“ počeo je dobivati popularnost početkom 2000-ih godina. Knjiga Lenore Skenazy, objavljena 2009. godine, imala je značajnu ulogu u populariziranju ovog stila roditeljstva. Knjiga promiče pružanje djeci veću neovisnost i slobodu u njihovim svakodnevnim aktivnostima, uključujući korištenje interneta, s naglaskom na očuvanje sigurnosti i praktičnih mjera opreza (Skenazy, 2009). U prošlosti su roditelji često poticali veću neovisnost svoje djece, dopuštajući im da sudjeluju u neovisnim aktivnostima i postupno preuzimaju odgovornost. Međutim, njihove metode sve su više izazvane

posljednjih desetljeća jer moderni roditelji često pokazuju osjećaj tjeskobe, bojeći se potencijalnih opasnosti povezanih s pružanjem takve neovisnosti svojoj djeci (Pimentel, 2012). Kao rezultat toga, „free-range roditeljstvo“ često se sada doživljava kao oblik zanemarivanja djece od strane mnogih ljudi (Vota, 2017). Dodatno, provedena su i neka istraživanja kako bi se istražila povezanost demografskih čimbenika s praksom „free-range roditeljstva“. Godine 2013. Sveučilište Washington provelo je istraživanje kako bi istražilo povezanost između podtipova zanemarivanja, rase i siromaštva. Njihovi rezultati otkrili su umjerenu korelaciju između nedostatka resursa, niskog prihoda i veće stope zanemarivanja. Istraživanje je preporučilo usredotočivanje na politike koje adresiraju neravnotežu uvjeta života među siromašnijim obiteljima kako bi se bolje rješavala pitanja zanemarivanja (Jonson-Reid et al., 2013). Prethodna istraživanja duboko su zaronila u razloge ove korelacije. Jedan od glavnih faktora je nedostatak vremena, dostupnosti i financijskih sredstava za neprekidno nadziranje djece. Mnogi roditelji s niskim prihodima, koji si ne mogu priuštiti brigu o djeci dok podržavaju svoje obitelji, nemaju izbora nego ostaviti djecu samu kad su na poslu (Calarco, 2018). Kao rezultat toga, mnoge obitelji s niskim prihodima usvajaju stil „free-range roditeljstva“.

3.5. Različite perspektive digitalnog nadziranja

Očito je da mišljenja o „free-range roditeljstvu“ variraju široko, odražavajući podijeljeni pogled na ovaj pristup. Roditelji obično nastoje pratiti aktivnosti svoje djece na društvenim mrežama i internetu kako bi ih zaštitili od potencijalnih opasnosti. Međutim, potpuni nadzor i regulacija pristupa internetu postaju izazovni zbog lažnih računa, tehničkih rupa i nedostatka jasnih politika. Istraživanje je utvrdilo da neki roditelji posežu za aplikacijama za nadzor kako bi stalno pratili svoju djecu, navodeći razloge poput osiguranja njihove sigurnosti u onome što percipiraju kao nesigurno okruženje (Huang et al., 2022). Osobna iskustva također oblikuju pristupe roditeljstvu, kako je jedan sudionik spomenuo da ne želi da njegovo dijete ponovi njegove vlastite prošle greške. Iako roditelji mogu primjenjivati medijaciju u upravljanju internetskom upotrebom svoje djece, učinkovitost njihovih pristupa ostaje različita. Neka istraživanja pokazuju da roditelji često odgovaraju postavljanjem ograničenja na sudjelovanje djece na internetu kad se suoče s nekim

teškoćama na mreži, što djeca mogu doživjeti kao invazivno, a ne kao način zaštite (Livingstone, 2007). Oni koji se odluče ne koristiti aplikacije za nadzor smatraju ih nepotrebna, invazivna ili neučinkovita i daju prednost poučavanju odgovornosti i izgradnji povjerenja s djecom prije nego što im se pruži više neovisnosti. Različite perspektive postoje u vezi s ovim pitanjem, i dok neki roditelji vjeruju u blisko praćenje svoje djece, drugi smatraju da je važno poučiti djecu odgovornosti i izgraditi povjerenje prije nego što im se pruži veća sloboda.

4. REZULTATI SUSTAVNOG PREGLEDA LITERATURE

Sljedeće sekcije opisuju nalaze sistematskog pregleda literature i pružaju odgovore na istraživačka pitanja. Fokusravajući se na istraživačke upite, cilj je stvoriti jasnu sliku kako se roditelji trenutno suočavaju s digitalnim roditeljstvom.

4.1. (P1) Koji su trenutno vodeći trendovi u roditeljskoj medijaciji digitalnih medija?

Trenutni trendovi u roditeljskoj medijaciji vezanoj za korištenje interneta kod djece pokazuju pomak prema aktivnijem sudjelovanju i vođenju. Roditelji sve više usvajaju strategije kako bi zaštitili svoju djecu od potencijalnih online rizika, dok im istovremeno omogućuju istraživanje digitalnog svijeta. To ne bi trebalo biti začuđujuće s obzirom na to da roditelji, kao najutjecajnije osobe u razvoju i socijalizaciji svoje djece, nose primarnu odgovornost za vođenje medijskog ponašanja svoje djece (Sonck et al., 2013). Prema rezultatima istraživanja Sciacca et al. (2022), gotovo polovica ispitanih roditelja (46%) dosljedno primjenjuje roditeljsku medijaciju. Stil roditeljstva i roditeljska medijacija su različiti koncepti koji utječu na to kako roditelji komuniciraju sa svojom djecom u vezi s korištenjem medija. Dok stil roditeljstva obuhvaća cjelokupni emocionalni ton između roditelja i djece (Darling & Steinberg, 1993), roditeljska medijacija odnosi se na specifične strategije koje roditelji koriste za reguliranje medijskih iskustava svoje djece (Nathanson, 2008). Tri najčešće prijavljene strategije roditeljske medijacije su aktivna, restriktivna i zajednička medijacija (Clark, 2011). Aktivna medijacija uključuje pozitivne interakcije između roditelja i djece, poput rasprave o medijskim sadržajima i usmjeravanja prema odgovarajućoj upotrebi medija. Restriktivna medijacija podrazumijeva postavljanje pravila za ograničavanje vremena provedenog uz medije i pristupa sadržaju. Zajednička medijacija događa se kada roditelji sudjeluju u medijskim aktivnostima zajedno sa svojom djecom (Livingstone, 2008). Brito et al. (2017) ispitivali su roditeljsku medijaciju u 14 zemalja i otkrili da je restriktivna medijacija najčešće korištena strategija među roditeljima. Roditelji su pratili korištenje televizije i mobilnih uređaja te su povremeno tražili od djece da promijene kanal kada bi se pojavili neprikladni sadržaji ili bi deinstalirali nepodobne

aplikacije. Međutim, rezultati istraživanja koje su proveli Hefner et al. (2019) proturječe ovim nalazima. Ovo istraživanje otkrilo je da što su roditelji više prakticirali restriktivnu medijaciju, adolescenti su pokazivali veće sklonosti problematičnoj uporabi mobilnih telefona. Istraživanje je također naglasilo utjecaj modeliranja ponašanja, gdje su djeca slijedila razinu roditeljske uključenosti u korištenje mobilnih telefona. Iako neka istraživanja sugeriraju da je restriktivna medijacija najčešće korištena strategija, druga istraživanja ukazuju na potencijalne negativne posljedice pretjerane restriktivne medijacije, koja može dovesti do problematične upotrebe mobilnih telefona kod adolescenata. Stoga je ključno pronaći ravnotežu između aktivnog vođenja i razumnih ograničenja kako bi se učinkovito usmjerilo korištenje interneta kod djece. Možemo zaključiti da je najčešće korištena tehnika roditeljske medijacije restriktivna medijacija, pri čemu roditelji postavljaju pravila i ograničenja za korištenje medija. Međutim, postoji sve veće prepoznavanje važnosti aktivne medijacije, koja uključuje pozitivne interakcije i rasprave o medijskim sadržajima, kako bi se djeca usmjerila prema odgovarajućoj upotrebi interneta. Zaključno, evoluirajući pristupi roditeljskoj medijaciji odražavaju rastuću svijest o važnosti roditeljske uključenosti u oblikovanju odgovornih i sigurnih digitalnih građana među mlađom generacijom. Ovaj proces uključuje balansiranje između pružanja zaštite i omogućavanja djeci da razviju vlastite vještine kritičkog razmišljanja i donošenja odluka, što je ključ za sigurno i odgovorno ponašanje u digitalnom svijetu.

4.2. (P2) Koji Internet sadržaj roditelji proaktivno brane svojoj djeci?

Obitelj igra ključnu ulogu u oblikovanju društvenog razvoja svoje djece (Barker & Hunt, 2004). Istraživanja su pokazala da obitelj djeluje kao zaštita protiv uključivanja mladih u rizična i štetna ponašanja, poput upotrebe duhana, ilegalnih tvari i alkohola, kao i nesigurnih seksualnih praksi (Miller & Plant, 2010; Emery et al. 1999). Sve više roditelja sada isključuje svoju djecu s društvenih medija zbog rastuće zabrinutosti za sigurnost i privatnost. Roditelji također biraju zabraniti neke aplikacije, emisije i igre (Mishra, 2022). Ovaj trend roditelja koji isključuju svoju djecu s društvenih medija i uvode zabrane za određene aplikacije, emisije i igre može se pripisati eskalirajućim brigama o sigurnosti i privatnosti njihove djece u digitalnom okruženju. S brzim napretkom tehnologije i

sveprisutnom uporabom online platformi, roditelji postaju oprezniji prema potencijalnim rizicima kojima se njihova djeca mogu susresti. Istraživanje je otkrilo da su restriktivni oblici roditeljskog usmjeravanja neznatno prisutniji od procjenjivačkih ili konverzijskih oblika: 42% djece u dobi od 9-17 godina koja žive s roditeljima naznačili su da imaju određena pravila o trajanju svojih online aktivnosti, a 35% je imalo pravila o vremenu svog online boravka. U skladu s time, 43% roditelja priznaje postavljanje ograničenja na korištenje interneta svoje djece. Zanimljivo je da su neke online aktivnosti smatrane korisnim ili sigurnim, pa su imala manje pravila (poput igara, e-pošte i trenutačnih poruka). No za aktivnosti koje su roditelje brinule, poput kupovine, privatnosti, razgovora ili određenih interaktivnih stvari, postavljena su stroža pravila (Livingstone & Bober, 2013). U zasebnom istraživanju provedeni su intervjui s roditeljima i njihovom djecom. U jednom je slučaju roditelj koristio prakse roditeljske kontrole na poznatoj web stranici za filmove kako bi osigurao da su dostupni samo filmovi primjereni dobi. U drugom slučaju, roditelj je aktivno pratio tekstualne poruke svog djeteta i interakcije na društvenim mrežama. Različita pravila koja su postavili roditelji uključivala su zahtjeve da njihova djeca budu prijatelji s jednim ili oba roditelja na društvenim medijskim platformama, dijele lozinke za sve online račune i održavaju otvoren pristup tekstualnim porukama (Erickson et al. 2015). Zaključno, roditelji poduzimaju proaktivne mjere kako bi osigurali digitalnu sigurnost svoje djece zabranjujući im pregledavanje određenih vrsta internetskog sadržaja. To uključuje ograničavanje pristupa društvenim mrežama, aplikacijama, emisijama i igrama zbog sve većih briga o sigurnosti i privatnosti. Ovaj trend odražava rastuću svijest roditelja o potencijalnim internetskim rizicima i njihovu predanost u zaštiti digitalnih iskustava svoje djece.

4.3. (P3) Koja pravila i zabrane roditelji uspostavljaju svojoj djeci pri korištenju Interneta?

Roditelji postavljaju različita pravila i zabrane kako bi osigurali sigurno i odgovorno korištenje interneta za svoju djecu. Ove mjere uključuju ograničavanje trajanja i vremena korištenja interneta, odabir dopuštenih web stranica i platformi te nadgledanje sadržaja kojem njihova djeca pristupaju (Steinfeld, 2021). Prema istraživanju Dueragera i

Livingstone (2012), 89% roditelja postavlja pravila o tome može li njihovo dijete dijeliti osobne podatke online; 82% roditelja razgovara s djecom o njihovim aktivnostima na internetu; a 59% roditelja ostaje u blizini dok su njihova djeca online. Nguyen et al. (2022) otkrili su da je među ispitanicima s jakim odnosom roditelja i djece najčešći oblik roditeljske uključenosti usmjeren na nadgledanje internetskih i aktivnosti na društvenim mrežama njihove djece. Također, ti roditelji su postavili smjernice vezane uz trajanje i vrijeme pristupa internetu za svoju djecu (Nguyen et al., 2022). Rezultati trenutnih istraživanja sugeriraju da roditelji često postavljaju pravila i ograničenja za reguliranje korištenja društvenih mreža i ukupnog vremena provedenog na internetu (Eichen et al., 2021; Benedetto & Ingrassia, 2020; Reid Chassiakos et al., 2016). Ove mjere odražavaju napore roditelja da osiguraju uravnoteženo i odgovorno korištenje interneta za svoju djecu. Prevalencija pravila o dijeljenju osobnih podataka, razgovorima o internetskim aktivnostima i fizičkoj blizini roditelja tijekom online sesija naglašava važnost koju roditelji pridaju zaštiti digitalne prisutnosti svoje djece. Osim toga, naglasak na nadziranju internetskih aktivnosti i postavljanju smjernica za trajanje i vrijeme pristupa internetu dodatno podupire tvrdnju da roditelji aktivno upravljaju online prisutnošću svoje djece, ističući fokus na odgovorno i kontrolirano korištenje interneta.

4.4. (P4) Jesu li djeca sve više izložena neprikladnom Internet sadržaju i kako se roditelji nose s tim izazovom?

Istraživanja ukazuju na to da su djeca doista podložna izloženosti neprimjerenom sadržaju na internetu (Finkelhor et al., 2000; Chen, Liu & Tang, 2023; Dedkova & Mýlek, 2023). Zbog ograničene tehnološke pismenosti i nedovoljne svjesnosti o online opasnostima, djeca su u povećanom riziku da naiđu na sadržaje koji nisu prikladni za njihovu dob ili razvojnu fazu. Ova ranjivost dodatno je naglašena širokom dostupnošću digitalnih platformi i raznolikim sadržajem kojem djeca mogu pristupiti na internetu. Istraživanja su istaknula prisutnost problematičnih sadržaja, uključujući cyber-bullying, eksplicitni materijal i štetna online ponašanja, koji mogu imati negativne učinke na mentalno i emocionalno zdravlje djece. Roditelji koji primjenjuju različite oblike roditeljske medijacije, poput aktivnog vođenja i restriktivnih praksi, svjesni su potencijalne izloženosti djece neprimjerenom sadržaju. Ove intervencije odražavaju zajedničku brigu roditelja da smanje rizike i zaštite djecu od štetnog sadržaja tijekom njihovih aktivnosti na internetu

(Dedkova & Mýlek, 2023). Djeca često koriste društvene mreže, što povećava rizik izloženosti internetskoj pornografiji, internetskim prijevarama i drugim rizicima, dok su neki skloni podnošenju pritužbi na te probleme (Di & Ran, 2022). Istraživanja kontinuirano ističu ranjivost djece prema neprimjerenom sadržaju na internetu. Njihova ograničena tehnološka pismenost i manjak svijesti o online opasnostima doprinose njihovoj podložnosti da slučajno naiđu na sadržaje koji nisu prikladni za njihovu dob i razvojnu fazu. Široka dostupnost digitalnih platformi dodatno povećava ovaj rizik, što čini nužnim učinkovito rješavanje tog problema. Istraživanja naglašavaju alarmantnu prisutnost problematičnih sadržaja, od cyber-bullyinga do eksplicitnog materijala, koji mogu duboko utjecati na emocionalno i mentalno zdravlje djece. Naponi roditelja da primijene različite strategije roditeljske medijacije, uključujući aktivno vođenje i ograničenja, odražavaju zajedničku zabrinutost zbog potencijalne izloženosti njihove djece štetnim online sadržajima. Ova kolektivna nastojanja imaju za cilj smanjiti rizike i stvoriti sigurno okruženje za djecu tijekom njihovih aktivnosti na internetu.

4.5. (P5) U kojoj mjeri računalna pismenost roditelja utječe na Internet sigurnost njihove djece?

U današnjem svijetu, digitalna pismenost je ključna. Internet, kao koristan alat za komunikaciju koji nam pomaže pristupiti, organizirati, koordinirati, vrednovati i dijeliti informacije u našem društvu (Phuapan et al., 2016), postao je mnogima neizostavan dio svakodnevnice. Temeljna ideja je da djeca često uče o tehnologiji gledajući svoje roditelje. Pozitivan pristup roditeljstvu, zajedno s njegovim osnovnim načelima, služi kao vrsta roditeljskog vodstva koji pomaže štititi djecu od negativnih utjecaja dok istražuju online sadržaj (Purnama et al., 2021). Rezultati jednog istraživanja pokazali su da su roditelji koji nisu računalno pismeni bili skloniji da ne znaju što im djeca igraju u internet kafićima. Pretežno, ova skupina sastojala se od osoba bez fakultetske diplome i zaposlenih u nisko plaćenim poslovima. Nasuprot tome, sudionici s fakultetskom diplomom i financijskim sredstvima za posjedovanje računalnih jedinica bili su oni koji su se bavili zajedničkim igranjem s djecom. Ovi rezultati naglašavaju važnost poboljšanja računalne pismenosti roditelja, jer im omogućava da bolje razumiju i sudjeluju u digitalnim iskustvima svoje djece (Hingpit & Salomon, 2021). Rezultati istraživanja ukazuju na značajnu ulogu računalne pismenosti roditelja u utjecaju na sigurnost njihove djece na internetu. Roditelji

koji posjeduju više razine računalne pismenosti bolje su opremljeni za nadzor i vođenje online aktivnosti svoje djece. Računalna pismenost omogućava im bolje razumijevanje digitalnog okruženja i potencijalnih rizika, što im dodatno omogućuje primjenu učinkovitijih strategija za osiguranje sigurnosti svoje djece tijekom korištenja interneta. Nasuprot tome, roditelji s ograničenom računalnom pismenošću mogu imati poteškoća s navigacijom online platformama i prepoznavanjem potencijalnih opasnosti, što potencijalno ostavlja njihovu djecu više izloženom internetskim rizicima. Stoga je poboljšanje računalne pismenosti roditelja ključno za promicanje sigurnijeg internetskog okruženja za djecu.

5. RASPRAVA

Razvoj interneta i digitalnih tehnologija postavio je roditelje kao ključne sudionike u vođenju online iskustava njihove djece (Novianti et al., 2023; Gonzalez-DeHass et al., 2022; Stevenson et al., 2023). Rast korištenja interneta među djecom, zajedno s potencijalnim rizicima i izazovima koje donosi online sadržaj, zahtijeva aktivno sudjelovanje roditelja kako bi se osiguralo sigurno i odgovorno digitalno okruženje. Trenutni trendovi roditeljske medijacije naglašavaju značajan pomak prema praktičnijim pristupima, ističući usvajanje različitih strategija kako bi se djeca zaštitila od potencijalnih online rizika, istovremeno im omogućujući digitalno istraživanje (Valkenburg & Peter, 2011). Ova evolucija odražava rastuću svijest o ključnoj ulozi roditelja u odgoju digitalno pismenih i osviještenih građana. Prisutnost restriktivne medijacije, koju karakterizira ograničavanje izloženosti sadržaju i vremenu provedenom ispred ekrana, i dalje ima odjeka. Međutim, sve veći naglasak na aktivnoj medijaciji ukazuje na važnost otvorenih rasprava i pozitivnih interakcija između roditelja i djece u vezi s digitalnim interakcijama (Nagy et al., 2023; Nathanson, 1999). Roditelji proaktivno nameću ograničenja na određene online sadržaje, kao što su društvene mreže, aplikacije i igre. Njihova povećana svijest o privatnosti i sigurnosti naglašava njihovu posvećenost stvaranju sigurnog online okruženja (Brito et al., 2017; Kabali et al., 2015; Ferguson, 2008; Üstündag Alkan et al., 2021). Ova tendencija odražava predanost njegovanju odgovornog digitalnog prostora. Međutim, izazov leži u postizanju ravnoteže između nadzora i poticanja autonomije, što se očituje u pojavi pristupa "slobodnog roditeljstva" (free-range parenting). Ova raznolikost ilustrira niz filozofija koje roditelji usvajaju u navigaciji digitalnim životima svoje djece (Livingstone & Haddon, 2009; Duggan et al., 2015; Helsper & Eynon, 2010). Nadalje, utjecaj digitalne pismenosti roditelja na sigurnost njihove djece na internetu neupitan je, što naglašava potrebu za hitnim povećanjem digitalnih kompetencija roditelja kako bi učinkovito vodili i nadzirali digitalne aktivnosti svoje djece (Chen, Liu & Tang, 2023; Wahyuningrum et al., 2020; Wartella et al., 2014).

5.1. Istraživanje kulturnih varijacija roditeljske medijacije

Istraživanje praksi roditeljske medijacije u različitim kulturnim kontekstima pruža vrijedan uvid u naše nalaze. Iako je naš pregled obuhvatio istraživanja iz raznih regija, specifičnosti kulturnih normi, vrijednosti i obrazaca komunikacije mogu značajno utjecati na način na koji roditelji pristupaju digitalnom roditeljstvu. Buduća istraživanja mogla bi se dublje baviti međukulturnim usporedbama strategija roditeljske medijacije i njihovim ishodima. Istraživanje koje su proveli Livingstone i Haddon (2009) naglasilo je važnost kulturnih razlika u roditeljskoj medijaciji. Njihovi rezultati ukazuju na to da se zabrinutost roditelja zbog rizika na internetu i strategije medijacije razlikuju između zemalja, što naglašava potrebu za kulturno osjetljivim pristupima. Slično tome, istraživanje Wrighta (2015) usmjerilo se na istraživanje uloge roditeljske medijacije u korištenju digitalne tehnologije među adolescentima i njenog utjecaja na smanjenje rizika od cyber-viktimizacije. Nalazi su ukazali na značajne razlike u roditeljskoj medijaciji između kineskih i američkih adolescenata. Kineski adolescenti prijavili su veće razine roditeljske medijacije u usporedbi sa svojim američkim vršnjacima. Osim toga, kineski adolescenti su prijavili više medijacije od strane učitelja, dok su američki adolescenti iskusili više medijacije od prijatelja. Ovo istraživanje naglašava važnost uzimanja u obzir kulturnih vrijednosti pri ispitivanju uloga roditelja, učitelja i prijatelja u životima adolescenata, pružajući vrijedne uvide za buduća istraživanja i intervencijske strategije.

5.2. Istraživanje dugoročnih učinaka roditeljske medijacije na razvoj djece

Iako se ovaj rad dotaknuo potencijalnih utjecaja roditeljske medijacije na online iskustva djece, dublje istraživanje dugoročnih učinaka na razvoj djece pružilo bi vrijedne uvide. Buduća istraživanja mogla bi istražiti kako različite strategije medijacije, poput aktivnog vođenja i restriktivnih praksi, doprinose digitalnoj pismenosti djece, kognitivnim vještinama i socio-emocionalnom blagostanju kako odrastaju. Istraživanje Nikkena i Jansza (2014) istraživalo je pozitivne učinke aktivne roditeljske medijacije na online ponašanje mladih, uključujući sigurnije online prakse i manju vjerojatnost problema s internetom. Drugo istraživanje koje je proveo Mesch (2009) istražilo je učinke restriktivne roditeljske medijacije na online ponašanje mladih i utvrdilo da su restriktivne prakse bile

povezane s manjim razinama preuzimanja online rizika. Istraživanje trajnih posljedica roditeljske medijacije na ukupni razvoj djece moglo bi pružiti preporuke temeljene na dokazima za učinkovite pristupe digitalnom odgoju.

5.3. Istraživanje uloge utjecaja vršnjaka u digitalnom odgoju

Digitalne interakcije mladih nisu isključivo usmjerene roditeljskom medijacijom; na njih također utječu njihovi vršnjaci. Vršnjaci imaju značajnu ulogu u oblikovanju online ponašanja i stavova djece, što može dovesti do potencijalnih sukoba s roditeljskim smjernicama (Lenharta et al., 2015). Želja za prihvaćenošću među vršnjacima i potreba za pridržavanjem društvenih normi mogu potaknuti mlade da se uključe u rizična online ponašanja, što potencijalno može narušiti napore roditelja. Istraživanje Lenharta et al. (2015) istraživalo je kako iskustva adolescenata na društvenim medijima sudjeluju u njihovim odnosima s roditeljima i vršnjacima. Rezultati su pokazali da su adolescenti često upravljali svojim online identitetima na temelju percipiranih očekivanja i roditelja i vršnjaka, što je rezultiralo raznolikim digitalnim ponašanjem. Inkorporacijom uvida iz istraživanja kao ovih, strategije digitalnog odgoja mogu se oblikovati kako bi se učinkovito adresirao utjecaj vršnjaka, potičući odgovorno i sigurno online ponašanje istovremeno poštujući potrebu adolescenata za društvenim povezivanjem i odobrenjem.

5.4. Proučavanje roditeljske medijacije u različitim dobnim skupinama

Istraživanje evolucije roditeljske medijacije kroz različite dobne skupine može pružiti uvid u to kako se strategije digitalnog roditeljstva prilagođavaju promjenjivim potrebama i sposobnostima djece. Mlađa djeca, često manje iskusna u digitalnim okruženjima, mogu imati koristi od intenzivnijeg roditeljskog nadzora kako bi se osigurala sigurna online iskustva (Livingstone & Haddon, 2009). Kako djeca sazrijevaju, fokus roditeljstva može se preusmjeriti na poticanje odgovornog donošenja odluka i razvijanje kritičkog razmišljanja (Nathanson, 2008). U istraživanju Wartellae et al. (2014) istraženi su obrasci roditeljske medijacije u različitim dobnim skupinama, otkrivajući specifične obrasce povezane s godinama. Istraživanje je pokazalo da roditelji mlađe djece (u dobi od 6 do 11 godina) uglavnom koriste aktivnu medijaciju, koja uključuje zajedničko korištenje

medija i razgovore o sadržaju. Ovaj pristup usmjeren je na vođenje njihove djece kroz početne susrete s digitalnim medijima. Suprotno tome, roditelji adolescenata (u dobi od 12 do 17 godina) sve više naglašavaju medijaciju kroz zajedničko korištenje i razgovore o privatnosti na internetu, ističući važnost promicanja autonomije uz rješavanje pitanja privatnosti. Nadalje, istraživanje Livingstone i Helspera (2008) istražilo je suptilne promjene u strategijama roditeljske medijacije dok djeca prelaze u adolescenciju. Nalazi pokazuju da mlađa djeca imaju koristi od bliskog nadzora i filtriranja sadržaja, dok adolescenti preferiraju otvorenu komunikaciju s roditeljima o svojim online aktivnostima. Ova tranzicija odražava razvojni pomak od izravnog nadzora prema suradničkom donošenju odluka, usklađujući se s napretkom prema neovisnosti. Prilagođavanje strategija digitalnog roditeljstva kako bi odgovarale kognitivnim, emocionalnim i društvenim fazama razvoja djece osigurava odgovarajuću podršku i vođenje za odgovorno digitalno putovanje i sigurnost na internetu.

5.5. Psihološki utjecaja roditeljske medijacije

Važno područje budućih istraživanja uključuje produbljivanje u psihološke posljedice različitih strategija roditeljske medijacije na dobrobit djece i njihove percepcije autonomije. Nesi et al. (2016) proveli su istraživanje koje je istraživalo kako adolescenti tumače različite oblike roditeljske medijacije. Rezultati su otkrili nijansirani odnos između strategija medijacije i emocionalnog blagostanja. Dok su neki oblici medijacije, poput otvorene komunikacije i aktivnog vođenja, bili povezani s poboljšanim emocionalnim ishodima, pretjerano praćenje i stroge restrikcije povezane su s osjećajem kršenja privatnosti i smanjenom autonomijom. Drugi relevantni rad Rosena et al. (2013) istraživao je vezu između kliničkih simptoma psihijatrijskih poremećaja i upotrebe tehnologije, stavova i anksioznosti. Ovime je istaknuta važnost postizanja ravnoteže između zaštitnih mjera i poticanja samostalnosti kod djece.

5.6. Kolektivni pristupi digitalnom odgoju

Kako bi se sveobuhvatno odgovorilo na izazove digitalnog roditeljstva, ključno je uključivanje škola, društvenih organizacija i tehnoloških kompanija. Zajedničke inicijative

moгу objediniti resurse, znanje i stručnost te roditeljima pružiti širi spektar alata i strategija. Istraživanje Dingusa Keuhlena et al. (2020) naglašava važnost uključivanja različitih skupina, poput škola, društvenih organizacija i tehnoloških kompanija, kako bi se stvorilo podržavajuće okruženje za roditelje koji se suočavaju s digitalnim izazovima. Škole igraju ključnu ulogu uključivanjem lekcija o digitalnim vještinama u svoj nastavni program, pomažući djeci da odgovorno koriste internet. Društvene organizacije mogu organizirati događaje i pružiti savjete roditeljima, održavajući ih informiranima o promjenama u digitalnom svijetu i učinkovitim načinima vođenja svoje djece. Tehnološke kompanije mogu doprinijeti razvojem alata koji omogućuju sigurnije online iskustvo za djecu i veću kontrolu roditelja nad sadržajima koje njihova djeca vide te nad vremenom provedenim na internetu. Nalazi istraživanja također ističu važnost posjedovanja dobrih vještina roditelja, otvorenog razgovora s djecom te razumijevanja razlika u načinu na koji dječaci i djevojčice koriste internet. Terapeutske strategije uključuju oblikovanje obiteljskih vrijednosti uz sudjelovanje djece, poboljšanje internetskih vještina roditelja i podršku roditeljima u usmjeravanju djece prema postavljanju zdravih online granica, prilagođenih njihovoj dobi i spolu. Ključno je da svi uključeni pozitivno surađuju kako bi djecu podučili o rizicima i prednostima interneta.

5.7. Sažetak rasprave

Ova analiza relevantne literature otkriva značajne spoznaje o praksama roditeljske medijacije u vezi s korištenjem interneta kod djece. Dobiveni rezultati naglašavaju razvijajuću ulogu roditelja kao ključnih sudionika u oblikovanju iskustava njihove djece na internetu. Rast upotrebe interneta među djecom ističe potrebu za aktivnim roditeljskim sudjelovanjem kako bi se osiguralo sigurno i odgovorno digitalno okruženje. Ovo istraživanje identificira mnogostrane strategije koje roditelji koriste kako bi postigli ravnotežu između zaštite djece od potencijalnih rizika i omogućavanja istraživanja digitalnog svijeta. Glavni doprinos ovog rada leži u njegovom sveobuhvatnom istraživanju trenutnih trendova u roditeljskoj medijaciji. Sintetizirajući mnoštvo istraživačkih radova, ova analiza je istaknula prevalenciju restriktivnih strategija medijacije, poput ograničavanja izloženosti sadržaju i vremenu provedenom na ekranu, uz istodobno

rastući značaj aktivne medijacije koja potiče otvorene dijaloge i pozitivne interakcije. Nadalje, ističe se utjecaj računalne pismenosti roditelja na online sigurnost djece, naglašavajući važnost unapređenja digitalne pismenosti roditelja kako bi učinkovito vodili svoju djecu u digitalnom svijetu.

Rezultati ovog istraživanja otvaraju nekoliko otvorenih pitanja i smjerova za daljnje istraživanje. Jedno ključno pitanje odnosi se na kulturne varijacije u praksama roditeljske medijacije. Iako naša analiza pruža uvide u prakse diljem različitih regija, dublje istraživanje kako kulturni obrasci, vrijednosti i komunikacijski obrasci utječu na digitalne pristupe roditeljstvu može pružiti nijansirane smjernice za različita društva. Dodatno, psihološki utjecaj različitih strategija medijacije na dobrobit djece zahtijeva daljnje istraživanje. Razumijevanje suptilne ravnoteže između zaštite i autonomije može informirati učinkovitije pristupe digitalnom roditeljstvu. Uloga utjecaja vršnjaka u digitalnom roditeljstvu postavlja pitanja o međusobnom djelovanju roditeljskog vođenja i želje mladih za prihvaćanjem među vršnjacima. Istraživanje strategija koje priznaju utjecaj vršnjaka dok potiču otvorene dijaloge može ponuditi sveobuhvatne pristupe digitalnom roditeljstvu. Istraživanje evolucije roditeljske medijacije među različitim dobno-razvojnim skupinama može pružiti vrijedne uvide u prilagodbu strategija kako bi se odgovaralo razvojnim fazama djece, osiguravajući dobno primjereno vođenje i podršku. Također je važno priznati određena ograničenja ovog istraživanja. Opseg pregleda bio je ograničen dostupnoj literaturi na engleskom jeziku, što potencijalno može izostaviti važnije radove o praksama digitalnog roditeljstva. Nadalje, radovi uključeni u pregled mogu varirati u metodologijama, veličinama uzoraka i geografskim lokacijama, što može unijeti heterogenost u rezultate. Tumačenje rezultata treba uzeti u obzir ove varijacije, istovremeno uzimajući u obzir potencijalne kulturne, socioekonomske i kontekstualne utjecaje koji mogu utjecati na pristupe roditeljskoj medijaciji.

Zaključno, ovaj sustavni pregled literature baca svjetlo na razvijajući krajolik praksi roditeljske medijacije u digitalnom dobu. Roditelji se kreću kompleksnim terenom, prilagođavajući svoje strategije kako bi odgojili odgovorne digitalne građane dok istovremeno štite svoju djecu od potencijalnih online rizika. Rezultati naglašavaju važnost aktivnog sudjelovanja, otvorenih dijaloga i postizanja ravnoteže između zaštite i

autonomije. Istraživački doprinosi se protežu prema istraživačima u području digitalnog roditeljstva, obrazovateljima, donositeljima politika i samim roditeljima. Identificirana otvorena pitanja i implikacije otvaraju put za buduća istraživanja, unaprjeđujući naše razumijevanje strategija digitalnog roditeljstva i njihovog utjecaja na dobrobit i razvoj djece. Iako postoje ograničenja, ona naglašavaju potrebu za pažljivom interpretacijom uz priznavanje raznolikih čimbenika koji oblikuju prakse roditeljske medijacije. Ukratko, ovo istraživanje doprinosi rastućem tijelu znanja o digitalnom roditeljstvu, promičući sigurnije i odgovornije online okruženje za sljedeću generaciju.

6. ZAKLJUČAK

U našem modernom svijetu, gdje su digitalne tehnologije duboko ukorijenjene u svakodnevnom životu, uloga roditelja u vođenju iskustava svoje djece na internetu postala je važnija nego ikad prije. Ovaj sustavni pregled literature otkriva ključne uvide u trenutne trendove i dinamiku oko toga kako roditelji posreduju u korištenju interneta svoje djece. Ono što se ističe je primjetan prijelaz prema aktivnijem uključivanju i vođenju, kako roditelji usvajaju strategije koje balansiraju postavljanje ograničenja sadržaja s otvorenim razgovorima, sve s ciljem poticanja odgovornog i sigurnog istraživanja digitalnog svijeta. Značajno otkriće je da udobnost i upućenost roditelja u tehnologiju značajno utječu na sigurnost njihove djece online. Roditelji koji su vještiji u korištenju računala bolje su opremljeni za praćenje i vođenje digitalnih aktivnosti svoje djece, što ističe važnost jačanja digitalnih vještina roditelja u današnjem brzo se mijenjajućem tehnološkom okruženju. Gledajući prema budućnosti, ovo istraživanje sugerira nekoliko smjerova za buduća istraživanja. Istraživanje kako različiti pristupi roditeljske medijacije utječu na djecu različitih dobnih skupina i kulturnih pozadina može pružiti dublje uvide. Razumijevanje dugoročnih učinaka ovih strategija na digitalnu pismenost i opću dobrobit djece također je važno. Dodatno, istraživanje kako se strategije roditeljske medijacije mijenjaju kako djeca odrastaju te ispitivanje potencijalnih prednosti i nedostataka tehnološki potpomognutih roditeljskih kontrola obećavajuća su područja istraživanja. Ova analiza pruža vrijedne smjernice za usavršavanje praksi digitalnog roditeljstva, oblikovanje učinkovitih politika i informiranje obrazovnih inicijativa. Dok roditeljska medijacija nastavlja evoluirati, ističe zajedničku predanost njegovanju odgovornih digitalnih građana te stvaranju sigurnog i obogaćujućeg online okruženja za buduće generacije.

SAŽETAK

U modernom digitalnom krajoliku, sudjelovanje roditelja u oblikovanju dječjeg korištenja interneta postalo je neviđeno važno. Ovo istraživanje istražuje razvojne trendove roditeljske medijacije u internetskim aktivnostima djece. Kako digitalno područje sve više utječe na živote mladih, uloga roditelja u usmjeravanju i zaštiti internetskih iskustava svoje djece postaje ključna. Istraživanje se bavi ključnim istraživačkim pitanjima kako bi istražilo strategije koje roditelji usvajaju, sadržaj koji ograničavaju, pravila koja postavljaju, potencijalnu izloženost neprikladnom sadržaju i utjecaj računalne pismenosti roditelja na internetsku sigurnost njihove djece. Kroz sustavni pregled postojeće literature, nalazi naglašavaju pomak prema pro aktivnijem uključivanju roditelja. Aktivne strategije medijacije, koje uključuju pozitivne interakcije i rasprave o online sadržaju, dobivaju priznanje uz prevladavajuće restriktivne pristupe medijaciji. Roditelji proaktivno zabranjuju određene internetske sadržaje, naglašavajući brigu o sigurnosti i privatnosti. Štoviše, informatička pismenost roditelja pojavljuje se kao značajan faktor koji utječe na online sigurnost njihove djece. Bacanjem svjetla na suvremeni svijet roditeljske medijacije, ovo istraživanje doprinosi dubljem razumijevanju načina na koji roditelji upravljaju internetskim iskustvima svoje djece i izazovima s kojima se suočavaju u osiguravanju odgovornog i sigurnog angažmana na internetu.

Ključne riječi: Internet; stilovi roditeljstva; cyber roditeljska kontrola; Internet roditeljstvo; free-range roditeljstvo na internetu; Internet sigurnost

ABSTRACT

In the modern digital landscape, parental involvement in shaping children's internet usage has gained unprecedented importance. This research delves into the evolving trends of parental mediation concerning children's internet activities. As the digital realm increasingly influences young lives, the role of parents in guiding and safeguarding their children's online experiences becomes crucial. The study addresses key research questions to explore the strategies parents adopt, the content they restrict, the rules they establish, potential exposure to inappropriate content, and the impact of parents' computer literacy on their children's internet safety. Through a systematic review of existing literature, the findings underscore a shift towards more proactive involvement of parents. Active mediation strategies, involving positive interactions and discussions about online content, are gaining recognition alongside the prevalent restrictive mediation approaches. Parents proactively forbid specific internet content, emphasizing safety and privacy concerns. Moreover, parents' computer literacy emerges as a significant factor influencing their children's online safety. By shedding light on the contemporary landscape of parental mediation, this study contributes to a deeper understanding of how parents navigate their children's internet experiences and the challenges they face in ensuring responsible and secure online engagement.

Keywords: Internet; parenting styles; cyber parental control; Internet parenting; free-range parenting on the Internet; Internet safety

LITERATURA

International Telecommunication Union [ITU]. (2022). Statistics. Pristupljeno: 20.5.2023. na <https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Pages/stat/default.aspx>

Álvarez, M., Brito, R., Montero, L., Marchena, E., & Torres, A. (2013). Attitudes and parenting dimensions in parents' regulation of internet use by primary and secondary school children. *Computers & Education*, 67, 69-78.

Asadi, S., Hussin, A. R. C., & Dahlan, H. M. (2017). Organizational research in the field of Green IT: A systematic literature review from 2007 to 2016. *Telematics and Informatics*, 34, 1191-1249.

Aunola, K., Stattin, H., & Nurmi, J. E. (2000). Parenting styles and adolescents' achievement strategies. *Journal of Adolescence*, 23, 205-222.

Ayllón, S., Holmarsdóttir, H., & Lado, S. (2023). Digitally deprived children in Europe. *Child Indicators Research*, 16, 1315-1339.

Balaid, A., Rozan, M. Z. A., Hikmi, S. N., & Memon, J. (2016). Knowledge maps: A systematic literature review and directions for future research. *International Journal of Information Management*, 36, 451-475.

Barker, J. C., & Hunt, G. (2004). Representations of family: A review of the alcohol and drug literature. *International Journal of Drug Policy*, 15, 347-356.

Benedetto, L., & Ingrassia, M. (2020). Digital parenting: Raising and protecting children in media world. In *Parenting—Studies by an Ecocultural and Transactional Perspective* (pp. 127-148). IntechOpen.

Brito, R., Francisco, R., Dias, P., & Chaudron, S. (2017). Family dynamics in digital homes: The role played by parental mediation in young children's digital practices around 14 European countries. *Contemporary Family Therapy*, 39, 271-280.

Brito, R., Francisco, R., Dias, P., & Chaudron, S. (2017). Family dynamics in digital homes: The role played by parental mediation in young children's digital practices around 14 European countries. *Contemp. Fam. Ther.*, 39, 271–280.

Bybee, C. R., Robinson, D., & Turow, J. (1982). Determinants of parental guidance of children's television viewing for a special subgroup: Mass media scholars. *Journal of Broadcasting*, 26, 697-710.

Calarco, J. M. (2018). Free range parenting's unfair double standard. Retrieved from <https://www.fieldsdennis.com/wpcontent/uploads/2018/05/Free-Range-Parentings-Unfair-Double-Standard-The-Atlantic.pdf>

- Chaudron, S., Di Gioia, R., & Gemmo, M. (2017). Young children (0–8) and digital technology: A qualitative study across Europe (EUR 29070 EN, JRC110359). Publications Office of the European Union.
- Chen, L., Liu, X., & Tang, H. (2023). The interactive effects of parental mediation strategies in preventing cyberbullying on social media. *Psychology Research and Behavior Management*, 16, 1009-1022.
- Clark, L. S. (2011). Parental mediation theory for the digital age. *Communication Theory*, 21, 323-343.
- Darling, N., & Steinberg, L. (1993). Parenting style as context: An integrative model. *Psychological Bulletin*, 113, 487-496.
- Dedkova, L., & Mýlek, V. (2023). Parental mediation of online interactions and its relation to adolescents' contacts with new people online: The role of risk perception. *Information, Communication & Society*, 26, 3179-3196.
- Di, Z., & Ran, G. (2022). Survey report on Chinese adolescents' internet usage and cyber security. *Chinese Research Perspectives on Society*, 8, 223-249.
- Dingus Keuhlen, K., Donald, K., Falbo, R., Lekuti, Y., Marroquin, L., & Ladd, L. (2020). Stop! Collaborate and listen: A content analysis of peer-reviewed articles investigating parenting strategies for managing adolescent internet use. *Contemp. Fam. Ther.*, 42, 163–174.
- Duerager, A., & Livingstone, S. (2012). How can parents support children's internet safety? The London School of Economics and Political Science.
- Duggan, M., Ellison, N. B., Lampe, C., Lenhart, A., & Madden, M. (2015). Social media update 2014. Pew Research Center.
- Eichen, L., Hackl-Wimmer, S., Eglmaier, M. T. W., Lackner, H. K., Paechter, M., Rettenbacher, K., & Walter-Laager, C. (2021). Families' digital media use: Intentions, rules and activities. *British Journal of Educational Technology*, 52, 2162-2177.
- Elaish, M. M., Shuib, L., Ghani, N. A., & Yadegaridehkordi, E. (2019). Mobile English language learning (MELL): A literature review. *Educational Review*, 71, 257-276.
- Elaish, M. M., Shuib, L., Ghani, N. A., Yadegaridehkordi, E., & Alaa, M. (2017). Mobile learning for English language acquisition: Taxonomy, challenges, and recommendations. *IEEE Access*, 5, 19033-19047.
- Emery, R. E., Waldron, M., Kitzmann, K. M., & Aaron, J. (1999). Delinquent behavior, future divorce or nonmarital childbearing, and externalizing behavior among offspring: A 14-year prospective study. *Journal of Family Psychology*, 13, 568-579.

- Erickson, L. B., Wisniewski, P., Xu, H., Carroll, J. M., Rosson, M. B., & Perkins, D. F. (2016). The boundaries between: Parental involvement in a teen's online world. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 67, 1384-1403.
- Ferguson, C. J. (2008). The good, the bad and the ugly: A meta-analytic review of positive and negative effects of violent video games. *Psychiatr. Q.*, 78, 309–316.
- Festl, R., & Gniewosz, G. (2019). Role of mothers' and fathers' internet parenting for family climate. *Journal of Social and Personal Relationships*, 36, 1764-1784.
- Finkelhor, D., Mitchell, K. J., & Wolak, J. (2000). Online victimization: A report on the nation's youth. National Center for Missing and Exploited Children.
- Finkelhor, D., Walsh, K., Jones, L., Mitchell, K., & Collier, A. (2021). Youth internet safety education: Aligning programs with the evidence base. *Trauma, Violence, & Abuse*, 22, 1233-1247.
- Gentile, D. A., Nathanson, A. I., Rasmussen, E. E., Reimer, R. A., & Walsh, D. A. (2012). Do you see what I see? Parent and child reports of parental monitoring of media. *Family Relations*, 61, 470-487.
- Gonzalez-DeHass, A. R., Willems, P. P., Powers, J. R., & Musgrove, A. T. (2022). Parental involvement in supporting students' digital learning. *Educ. Psychol.*, 57, 281–294.
- Good, B., & Fang, L. (2015). Promoting smart and safe internet use among children with neurodevelopmental disorders and their parents. *Clinical Social Work Journal*, 43, 179-188.
- Gür, D., & Türel, Y. (2022). Parenting in the digital age: Attitudes, controls and limitations regarding children's use of ICT. *Computers & Education*, 183, 104504.
- Hefner, D., Knop, K., Schmitt, S., & Vorderer, P. (2019). Rules? Role model? Relationship? The impact of parents on their children's problematic mobile phone involvement. *Media Psychology*, 22, 82-108.
- Helsper, E. J., & Eynon, R. (2010). Digital natives: Where is the evidence? *Br. Educ. Res. J.*, 36, 503–520.
- Hingpit, J. P., & Salomon, J. M. N. (2021). Parental mediation of children's video game playing: Active mediation and co-playing produce positive outcomes. *Sci. Humanit. J.*, 15, 57–69.
- Hourcade, J. P. (2022). *Child-Computer Interaction*. CreateSpace Independent Publishing Platform.
- Huang, R., Barry, L., Niehl, S., Springer, R., Mader, E., & Maloney, T. (2022). Public opinion of WA residents on free-range parenting and its legal implications on child neglect. *Journal of Student Research*, 10.

- Jonson-Reid, M., Drake, B., & Zhou, P. (2013). Neglect subtypes, race, and poverty: Individual, family, and service characteristics. *Child Maltreatment*, 18, 30-41.
- Kabali, H. K., Irigoyen, M. M., Nunez-Davis, R., Budacki, J. G., Mohanty, S. H., Leister, K. P., & Bonner, R. L. (2015). Exposure and use of mobile media devices by young children. *Pediatrics*, 136, 1044–1050.
- Kalmus, V., Sukk, M., & Soo, K. (2022). Towards more active parenting: Trends in parental mediation of children's internet use in European countries. *Children & Society*, 36, 1026-1042.
- Kitchenham, B., & Charters, S. M. (2007). Guidelines for performing systematic literature reviews in software engineering (EBSE Technical Report). Software Engineering Group, School of Computer Science and Mathematics, Keele University and Department of Computer Science, University of Durham.
- Lenhart, A., Smith, A., Anderson, M., Duggan, M., & Perrin, A. (2015). Teens, technology and friendships. Pew Research Center.
- Livingstone, S. (2007). Strategies of parental regulation in the media-rich home. *Computers in Human Behavior*, 23, 920-941.
- Livingstone, S., & Bober, M. (2006). Regulating the internet at home: Contrasting the perspectives of children and parents. In *Digital Generations: Children, Young People, and New Media* (pp. 93-113). Lawrence Erlbaum Associates.
- Livingstone, S., & Haddon, L. (2009). EU kids online: Final report. The London School of Economics and Political Science.
- Livingstone, S., & Helsper, E. J. (2008). Parental mediation of children's internet use. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 52, 581-599.
- Livingstone, S., Mascheroni, G., Dreier, M., Chaudron, S., & Lagae, K. (2015). How parents of young children manage digital devices at home: The role of income, education and parental style. EU Kids Online, LSE.
- Matin Chandrima, R., Kircaburun, K., Kabir, H., Khorshid Riaz, B., Kuss, D. J., Griffiths, M. D., & Mamun, M. A. (2020). Adolescent problematic internet use and parental mediation: A Bangladeshi structured interview study. *Addictive Behaviors Reports*, 12, 100288.
- Mesch, G. S. (2009). Parental mediation, online activities, and cyberbullying. *Cyberpsychol. Behav.*, 12, 387–393.
- Miller, P., & Plant, M. (2010). Parental guidance about drinking: Relationship with teenage psychoactive substance use. *Journal of Adolescence*, 33, 55-68.
- Mishra, A. (2022). Impact of social media on teens and adolescents. In *Social Media: Opportunities & Challenges* (pp. 22-29). K.K. Publications.

- Nagy, B., Kutrovátz, K., Király, G., & Rakovics, M. (2023). Parental mediation in the age of mobile technology. *Child. Soc.*, 37, 424–451.
- Nathanson, A. I. (1999). Identifying and explaining the relationship between parental mediation and children's aggression. *Commun. Res.*, 26, 124–143.
- Nathanson, A. I. (2008). Parental mediation strategies. In W. Donsbach (Ed.), *The International Encyclopedia of Communication*. Wiley.
- Nesi, J., Choukas-Bradley, S., & Prinstein, M. J. (2018). Transformation of adolescent peer relations in the social media context: Part 1—A theoretical framework and application to dyadic peer relationships. *Clin. Child Fam. Psychol. Rev.*, 21, 267–294.
- Nguyen, T. T. P., Nguyen, T. T., Do, H. N., Vu, T. B. T., Vu, K. L., Do, H. M., Nguyen, N. T. T., Doan, L. P., Vu, G. T., Do, H. T., et al. (2022). Parent-child relationship quality and internet use in a developing country: Adolescents' perspectives. *Frontiers in Psychology*, 13, 847278.
- Nikken, P., & Jansz, J. (2014). Developing scales to measure parental mediation of young children's internet use. *Learn. Media Technol.*, 39, 250–266.
- Novianti, R., Mahdum, Suarman, Elmustian, Firdaus, Hadriana, Sumarno, Rusandi, M. A., & Situmorang, D. D. B. (2023). Internet-based parenting intervention: A systematic review. *Heliyon*, 9, e14671.
- Özgür, H. (2016). The relationship between internet parenting styles and internet usage of children and adolescents. *Computers in Human Behavior*, 60, 411-424.
- Padilla-Walker, L. M., & Thompson, R. A. (2005). Combating conflicting messages of values: A closer look at parental strategies. *Social Development*, 14, 305-323.
- Page, M. J., McKenzie, J. E., Bossuyt, P. M., Boutron, I., Hoffmann, T. C., Mulrow, C. D., Shamseer, L., Tetzlaff, J. M., Akl, E. A., Brennan, S. E., et al. (2021). The PRISMA 2020 statement: An updated guideline for reporting systematic reviews. *International Journal of Surgery*, 88, 105906.
- Phuapan, P., Viriyavejakul, C., & Pimdee, P. (2016). An analysis of digital literacy skills among Thai university seniors. *International Journal of Emerging Technologies in Learning*, 11, 24-31.
- Pimentel, D. (2012). Criminal child neglect and the 'free range kid': Is overprotective parenting the new standard of care? *Utah Law Review*, 2012, 947-999.
- Purnama, S., Ulfah, M., Machali, I., Wibowo, A., & Narmaditya, B. S. (2021). Does digital literacy influence students' online risk? Evidence from Covid-19. *Heliyon*, 7, e07406.
- Quayyum, F., Cruzes, D. S., & Jaccheri, L. (2021). Cybersecurity awareness for children: A systematic literature review. *International Journal of Child-Computer Interaction*, 30, 100343.

- Reid Chassiakos, Y. L., Radesky, J., Christakis, D., Moreno, M. A., Cross, C., Hill, D., & Swanson, W. S. (2016). Children and adolescents and digital media. *Pediatrics*, 138, e20162593.
- Rode, J. A. (2009). Digital parenting: Designing children's safety. In Proceedings of the 23rd British HCI Group Annual Conference on People and Computers: Celebrating People and Technology (pp. 244-251).
- Rosen, L. D., Whaling, K., Rab, S., Carrier, L. M., & Cheever, N. A. (2013). Is Facebook creating "iDisorders"? The link between clinical symptoms of psychiatric disorders and technology use, attitudes and anxiety. *Comput. Hum. Behav.*, 29, 1243–1254.
- Schwartz, B., Schäfermeier, E., & Trommsdorff, G. (2005). Relations between value orientation, child-rearing goals, and parenting: A comparison of German and South Korean mothers. In W. Friedlmeier, P. Chakkarath, & B. Schwartz (Eds.), *Culture and human development: The importance of cross-cultural research for the social sciences* (pp. 203-230). Psychology Press/Erlbaum.
- Sciacca, B., Laffan, D., O'Higgins Norman, J., & Milosevic, T. (2022). Parental mediation in pandemic: Predictors and relationship with children's digital skills and time spent online in Ireland. *Computers in Human Behavior*, 127, 107081.
- Skenazy, L. (2009). *Free-range kids, giving our children the freedom we had without going nuts with worry*. Jossey-Bass.
- Skenazy, L. (2010). *Free-range kids: How to raise safe, self-reliant children (without going nuts with worry)*. Jossey-Bass.
- Sonck, N., Nikken, P., & de Haan, J. (2013). Determinants of internet mediation. *Journal of Children and Media*, 7, 96-113.
- Sonnenschein, S., & Stites, M. L. (2021). The effects of COVID-19 on young children's and their parents' activities at home. *Early Education and Development*, 32, 789-793.
- Sonnenschein, S., Stites, M. L., Gursoy, H., & Khorsandian, J. (2023). Elementary-school students' use of digital devices at home to support learning pre- and post-COVID-19. *Educational Sciences*, 13, 117.
- Steinfeld, N. (2021). Parental mediation of adolescent internet use: Combining strategies to promote awareness, autonomy and self-regulation in preparing youth for life on the web. *Education and Information Technologies*, 26, 1897-1920.
- Stevenson, K. J., Jayakumar, E., See, H., Le, V. T., Ryu, Y., Das, S., & Jaunzems, K. (2023). A model for children's digital citizenship in India, Korea, and Australia: Stakeholder engagement principles. Australian Research Council Centre of Excellence for the Digital Child and Edith Cowan University.

- Üstündag Alkan, R., Aslan, A., Turgut, Y. E., & Kursun, E. (2021). Factors affecting parental mediation strategies in children's technology use: A systematic review. *J. Comput. Educ. Res.*, 9, 702–723.
- Valcke, M., Bonte, S., De Wever, B., & Rots, I. (2010). Internet parenting styles and the impact on internet use of primary school children. *Computers & Education*, 55, 454-464.
- Valkenburg, P. M., & Peter, J. (2011). Online communication among adolescents: An integrated model of its attraction, opportunities, and risks. *J. Adolesc. Health*, 48, 121–127.
- Vota, N. (2017). Keeping the free-range parent immune from child neglect: You cannot tell me how to raise my children. *Family Court Review*, 55, 152-167.
- Wahyuningrum, E., Suryanto, S., & Suminar, D. R. (2020). Parenting in digital era: A systematic literature review. *J. Educ. Health Commun. Psychol.*, 9, 226–258.
- Warren, R. (2001). In words and deeds: Parental involvement and mediation of children's television viewing. *Journal of Family Communication*, 1, 211-231.
- Wartella, E., Rideout, V., Lauricella, A., & Connell, S. (2014). Parenting in the age of digital technology: A national survey. Center on Media and Human Development, School of Communication, Northwestern University.
- Wright, M. F. (2015). Cyber victimization and adjustment difficulties: The mediation of Chinese and American adolescents' digital technology usage. *Cyberpsychology*, 9, 7.
- Yaman, F., Dönmez, O., Akbulut, Y., Kabakci, I., Çoklar, A., & Güyer, T. (2019). Exploration of parents' digital parenting efficacy through several demographic variables. *Educational Sciences*, 44, 149-172.

POPIS SLIKA

Slika 2.1. Protokol pretraživanja.	7
Slika 2.2. Raspodjela istraživanja temeljem izvora objave.	8
Slika 2.3. Raspodjela istraživanja prema kategorijama.....	11
Slika 2.4. Raspodjela istraživanja prema godini objavljivanja.....	12

POPIS TABLICA

Tablica 2.1. Istraživački radovi prvobitno pronađeni u svakoj bazi podataka i	6
konačni broj koji je podvrgnut analizi.	6
Tablica 2.2. Raspodjela pregledanih istraživačkih radova po časopisima.....	9